

Antti Kaikkonen kesk ym.

Lakialoite laiksi Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiön valtuuskunnan asettamisesta

Eduskunnalle

YLEISPERUSTELUT

Yhteiskunnan tulevaisuuden keskeinen voimavara ovat lapset. Mitä paremmin koulutettuja, terveempiä ja tasapainoisempia lapset ovat, sitä varmemmin myös kansakunnan tulevaisuus on valoisa. Suomen lapset voivat nykyisin keskimäärin ja historiallisesti katsoen paremmin kuin koskaan. Samaan aikaan monien lapsuus on kuitenkin onneton ja vaikea. Kohentamisen varaa on paikoin paljonkin, ja myös hyvissä tapauksissa voidaan aina pyrkiä parempaan. Tukea tarvitaan yhä enemmän niin perheissä ja yhteisöissä kuin yhteiskunnassa laajemminkin. Lapsen aseman hyvän kehityksen tulee jatkua.

Eduskuntaryhmät pitävät tärkeänä, että eduskunta juhlistaa Suomen itsenäisyyden satavuotisuutta lasten hyvinvointia ja yhdenvertaista kehitystä tukevalla juhlapäätöksellä. Päätöksellä tuettaisiin säätiötä, jonka tehtävänä on vaikuttaa lasten aseman kaikenpuoliseen kohenemiseen kehittämällä ja ylläpitämällä tätä tavoitetta tukevia hyviä toimintoja. Tuki on tarkoituksenmukaista suunnata paitsi lapsille myös lapsiperheille ja lasten kanssa työskenteleville viranomaisille ja palveluntuottajille.

Lastensuojelun Keskusliitto ja sosiaali- ja terveysministeriö perustivat vuonna 1987 Itsenäisyyden juhluvuoden lastenrahaston säätiö sr:n, joka on viime vuosina pyrkinyt vastaamaan erityisesti edellä mainittuihin ongelmiin muun muassa arvioimalla ja levittämällä tieteelliseen näyttöön perustuvia menetelmiä, joita voidaan käyttää lasten hyvän kasvun ja vanhemmuuden tukena. Säätiön taloudelliset voimavarat ovat olleet vaatimattomat. Tieteelliseen näyttöön pohjautuvan vanhemmuuden tuen edistämistyöllä ja alan toimijoita verkostoimalla, säätiö on kyennyt luomaan Suomeen uutta osaamista ja osoittanut näin toimintansa tarpeellisuuden lasten syrjäytymisen ehkäisyssä ja eriarvoisuuden vähentämisessä.

Juhlapäätöksen myötä eduskunta osallistuu Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö sr:ksi muutettavan säätiön kehittämiseen. Tämä tapahtuu sekä kartuttamalla merkittävästi säätiön pääomaa, jolloin säätiö voi pääoman tuotolla turvata pitkäjänteisen toiminnan, että asettamalla säätiölle valtuuskunta. Valtuuskunnan tehtävänä on seurata, tukea ja edistää säätiön toimintaa. Säätiön sääntöjen mukaan eduskunnan asettama valtuuskunta valitsee säätiön hallituksen jäsenet ja varajäsenet ja voi erottaa nämä kesken toimikauden.

Lakialoite LA 78/2017 vp

Säätiön uudistettujen ja tarkennettujen sääntöjen mukaan säätiön tarkoituksena on edistää ja tukea Suomessa asuvien lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia, yhdenvertaisuutta ja asemaa sekä hyvää tulevaisuutta. Säätiö edistää ja tukee myös vanhemmuutta sekä lasten kasvuoloja ja kasvatusta.

Säätiön tarkoituksessa määritelty lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi on ymmärrettävä laaja-alaisena käsitteenä, joka sisältää esimerkiksi sosiaalisen ja terveydellisen sekä ympäristöä ja sosiaalisia oloja koskevan hyvinvoinnin. Hyvinvoinnin edistämiseksi ja tukemisessa voi kyse olla myös kasvatuksesta ja koulutuksesta, eri alojen palveluista, perheen toimeentulosta, asumisesta, yhdyskuntarakenteesta tai mistä tahansa lasten ja lapsiperheiden elinoloja parantavasta ja tukevasta toiminnasta ja toimenpiteistä. Vastaavasti yhdenvertaisuuden ja lasten ja lapsiperheiden aseman kohentaminen voi tapahtua yhteiskunnan kaikilla toimintaloikoilla.

Vanhemmuuden edistämiseksi ja tukemisella pyritään nimenomaisesti vaikuttamaan perheiden sisäisiin toimintatapoihin. Tämä tapahtuu joko vanhempien aloitteesta, palveluntuottajan ehdotuksesta tai, mikäli kyseessä on viranomaistoiminta, esimerkiksi neuvolakäynnin, oppilashuoltotapaamisen taikka lastensuojelun yhteydessä. Toiminnan perustana on aina perheen suostumus. Lasten kasvuolojen ja kasvatuksen kehittämisessä on vastaavasti kyse niin julkisista toiminnoista ja yksityisistä palveluista kuin perheiden omastakin toiminnasta.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi säätiö tekee arvioita ja julkaisee tutkimuksia ja selvityksiä ja niiden arviointeja. Säätiö selvittää tutkitusti parhaita käytäntöjä ja edistää niiden käyttöä ja hyödyntämistä. Toimintatapana on pyrkiä parantamaan olemassa olevia palveluja ja suunnata palvelujen kehitystä tieteelliseen näyttöön perustuen vaikuttavammaksi ja näin tukea vanhemmuutta sekä palvelujen tuottajia ja järjestäjiä.

Säätiö voi myös kouluttaa ja jakaa tietoa lasten kanssa työskenteleville ja tiedottaa hyvistä tutkimuksista menetelmistä. Samoin se voi koota lasten kanssa työskenteleviä ja lapsuutta tutkivia yhteistyöhön. Säätiö voi myös osallistua muiden toimijoiden harjoittamaan yhteistyöhön. Edelleen säätiö voi tukea ja antaa ohjausta perheiden sisäisten suhteiden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Tässä tarkoituksessa on jo luotu vanhemmuuden tukemiseen perustuvia neuvontarakenteita. Neuvontaa ja palvelua voidaan antaa kaikille lasten kanssa työskenteleville. Erityisenä pyrkimyksenä on eriarvoisuuden vähentäminen ja vakaan kehityksen turvaaminen. Säätiö voi myös antaa apurahoja ja avustuksia tieteelliseen tutkimukseen, joka edistää säätiön tarkoitusta ja tavoitteita. Näin saadaan uutta tieteellisesti tutkittua tietoa vanhemmuuden ja lapsiperheiden aseman ja kasvuolojen kehittämiseksi.

Toimintaa säätiö harjoittaa itse, mutta se voi käyttää myös kokonaan tai osittain omistamiaan yhtiöitä sekä toimia yhteistoiminnassa muiden yhteisöjen kanssa. Säätiö voi tarkoituksensa toteuttamiseksi harjoittaa myös kansainvälistä toimintaa. Vastaavanlaista toimintaa on ainakin muissa Pohjoismaissa.

Säätiön toiminnan rahoitus järjestetään Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlavuoden kunniaksi säätiölle lahjoitettavalla valtion omaisuudella. Käytännössä lahjoitus toteutetaan luovuttamalla säätiölle valtion omistuksessa olevia osakkeita enintään 50 miljoonan euron arvosta. Säätiön käyttöpääomana toimii mainitun omaisuuden tuotto ja muut tuotot, joita säätiö voi toiminnassaan

Lakialoite LA 78/2017 vp

saada. Merkittävä osa säätiön neuvonta- ja tukipalveluista on tarkoitus pitää jatkossakin maksuttomina ja Internet-pohjaisina.

Säätiö toimii säätiölain (487/2015) mukaisesti, jollei tämän lakialoitteen perusteella annetulla lailla muuta säädetä. Säätiöllä on seitsemän jäseninen hallitus. Jäsenistä kaksi edustaa palveluja tuottavia yhteisöjä ja säätiöitä, kaksi vastaavasti julkisen hallinnon tuottamia palveluja, yksi säätiön tarkoituksalan tutkimusta ja yksi asiantuntemusta sijoitustoiminnassa. Hallituksen jäsenillä on henkilökohtaiset varajäsenet. Säätiöllä voi olla toimitusjohtaja.

Säätiön toiminnasta ja taloudesta on tehtävä säätiölain mukainen tilinpäätös ja toimintakertomus. Ne on toimitettava paitsi säätiön hallitukselle myös valtuuskunnalle ja valtuuskunnan kertomuksena eduskunnan puhemiesneuvostolle. Valtuuskunnan kertomus voi sisältää muitakin toimintaa koskevia havaintoja. Valtuuskunnan kertomuksen käsittelystä eduskunnassa päättää puhemiesneuvosto.

Säätiölle on tarkoitus laatia myös työjärjestys, jossa tarkemmin määritellään toimielinten ja toimihenkilöiden tehtävät. Säätiölle voidaan asettaa erillisiä neuvottelukuntia, joista käytännössä tärkein on tieteellinen neuvottelukunta. Tieteellisen neuvottelukunnan tehtävänä on avustaa säätiön toimintaa varmistamalla säätiön käyttämien tieteellisesti tutkittujen menetelmien asianmukaisuus, vaikuttavuus ja tehokkuus.

Jos säätiön sääntöjä muutetaan tai säätiö lakkautetaan tai puretaan, se voi tapahtua vain eduskunnan asettaman valtuuskunnan suostumuksella ja säätiön hallituksen päätöksellä. Molemmissa toimitelmissä vaaditaan määräenemmistö. Säätiön purkamisen tai lakkauttamisen yhteydessä Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlavuoden kunniaksi säätiölle luovutetun omaisuuden jäljellä oleva osa on palautettava Suomen valtiolle. Muilta osin säätiön omaisuus luovutetaan käytettäväksi säätiön tarkoituksen toteuttamiseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 §. Valtuuskunnan valinta. Itsenäisyyden juhlavuoden lastensäätiö sr:n uudistettujen sääntöjen mukaan säätiöllä on valtuuskunta, jonka asettamisesta, kokoonpanosta ja toimikaudesta säädetään lailla.

Ehdotuksen mukaan eduskunta valitsee vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä keskuudestaan valtuuskuntaan yhdeksän jäsentä ja yhtä monta varajäsentä. Valinnassa noudatetaan, mitä eduskunnan toimielinvaalista säädetään. Vastaavanlaisia eduskunnan valitsemia useampijäsenisiä toimielimiä ovat muun muassa Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta, pankkivaltuutetut ja Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston jäsenet.

2 §. Toimikausi. Valtuuskunnan toimikausi alkaa heti, kun se on vaalikauden alussa valittu, ja jatkuu aina siihen asti, kunnes uusi valtuuskunta on valittu vaalien jälkeisten ensimmäisten valtiopäivien alussa.

Ensimmäisen valtuuskunnan valinnasta säädetään ehdotuksen 6 §:ssä.

Lakialoite LA 78/2017 vp

3 §. *Valtuuskunnan järjestäytyminen.* Valtuuskunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valinnassa noudatettaisiin eduskunnan työjärjestyksen 17 §:n 3 ja 6 momentin mukaisesti soveltuvin osin samaa menettelyä kuin eduskunnan puhemiehen ja varapuhemiesten vaalissa, ellei valtuuskunta yksimielisesti toisin päättä.

4 §. *Valtuuskunnan tehtävät.* Valtuuskunnan tehtävät on määritelty säätiön säännöissä. Niiden mukaisesti valtuuskunta seuraa, tukee ja edistää säätiön toimintaa. Valtuuskunta valitsee säätiön hallituksen jäsenet ja varajäsenet, ja sillä on myös oikeus erottaa heidät kesken toimikauden. Lisäksi valtuuskunta valitsee säätiölle vähintään yhden tilintarkastajan. Säätiön sääntöjä voidaan muuttaa tai säätiö purkaa vain valtuuskunnan määräenemmistön sitä puoltaessa. Valtuuskunnan lupa tarvitaan säätiön sääntöjen mukaan myös tiettyihin säätiön pääomaa koskeviin päätöksiin.

Pykälän 2 momentin mukaisesti valtuuskunnan lakisäateisenä tehtävänä on antaa vuosittain säätiön toiminnasta kertomus eduskunnan puhemiesneuvostolle.

5 §. *Lahjoitus.* Säätiön toiminnan rahoitus järjestetään Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhluvuoden kunniaksi säätiölle luovutettavalla valtion omaisuudella. Säätiön käyttöpääomana toimii mainitun omaisuuden tuotto ja muut tuotot, joita säätiö voi toiminnassaan saada. Käytännössä lahjoitus tehdään luovuttamalla säätiölle valtion omistamia osakkeita enintään 50 miljoonan euron arvosta. Valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain (1368/2007) 7 §:n 2 momentin mukaan valtion omistamia osakkeita ei saa luovuttaa käypää arvoa alemmasta hinnasta, jollei luovutukseen liittyvistä erityisistä olosuhteista muuta johdu. Käyvän arvon olennaiseen alittamiseen on oltava eduskunnan suostumus.

Valtion irtaimen omaisuuden luovuttamisesta säädetään myös valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 24 §:ssä. Omaisuutta ei saa luovuttaa käypää arvoa alemmasta hinnasta eikä vastikkeetta, ellei luovutukseen liittyvistä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävistä erityisistä syistä muuta johdu. Sellaisia valtion omistamia osakkeita, osuustodistuksia ja muita arvopapereita, jotka on hankittu eduskunnan nimenomaisen päätöksen nojalla, ei kuitenkaan saa luovuttaa ilman eduskunnan suostumusta, ellei luovutusta ole asetuksella tarkemmin säädettävällä tavalla pidettävä merkitykseltään vähäisenä.

Irtaimen omaisuuden luovuttamiseen voivat tulla sovellettavaksi edellä mainitut valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain tai valtion talousarviosta annetun lain säännökset. Ehdotetun 1 momentin säännöksellä eduskunta antaa edellä mainituissa säädöksissä tarkoitettua suostumuksensa lahjoituksen tekemiselle. Luovutuksesta, sen mahdollisista ehdoista sekä osakkeiden määrästä ja lajista päättää valtioneuvoston yleisistunto.

Lahjoituksena saadun omaisuuden verosta säädetään perintö- ja lahjaverolaisissa (378/1940). Eduskunnan juhlapäätökseen liittyvä valtion lahjoitus kohdistuu säätiöön, jonka toiminta ei tähtää taloudellisen voiton keruuseen vaan toiminnalla on yleishyödyllinen tarkoitus. Säätiön saama lahjoitus täyttää näin mainitun lain 2 §:ssä säädetyt verovapauden kriteerit. Selvyyden vuoksi eduskunnan satavuotisjuhlapäätöksen yhteydessä tehtävä lahjoitus säädetään verosta vapaaksi.

6 §. *Voimaantulo ja siirtymäsäännös.* Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Lakialoite LA 78/2017 vp

Säätiön ensimmäinen valtuuskunta asetetaan vuoden 2018 valtiopäivillä, jonka jälkeen Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö sr:n toiminta voi käytännössä alkaa. Samalla päättyy nykyisen Itsenäisyyden juhluvuoden lastenrahaston säätiö sr:n toiminta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiön valtuuskunnan asettamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Valtuuskunnan valinta

Eduskunta valitsee vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä keskuudestaan Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö sr:n valtuuskuntaan yhdeksän jäsentä ja yhtä monta varajäsentä noudattaen, mitä eduskunnan toimituslinjalista säädetään.

2 §

Toimikausi

Valtuuskunnan toimikausi alkaa, kun se on valittu, ja jatkuu, kunnes uusi valtuuskunta on valittu.

3 §

Valtuuskunnan järjestäytyminen

Valtuuskunnan jäsenet valitsevat keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

4 §

Valtuuskunnan tehtävät

Valtuuskunnan jäsenet ja varajäsenet osallistuvat säätiön toimintaan sen säännöissä määrättyllä tavalla.

Valtuuskunta antaa vuosittain säätiön toiminnasta kertomuksen eduskunnan puhemiesneuvostolle.

Lakialoite LA 78/2017 vp

5 §

Lahjoitus

Säätiölle voidaan luovuttaa vastikkeetta enintään 50 miljoonan euron arvosta valtion omistamia osakkeita.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu lahjoitus on verosta vapaa.

6 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännös

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Säätiön ensimmäinen valtuuskunta asetetaan vuoden 2018 valtiopäivillä.

Helsingissä 8.11.2017

Antti Kaikkonen kesk
Kalle Jokinen kok
Antti Lindtman sd
Simon Elo sin
Leena Meri ps
Krista Mikkonen vihr
Aino-Kaisa Pekonen vas
Mikaela Nylander r
Peter Östman kd